

УДК 341.33

Паламарчук С.С.

студ. гр. Ю-111м НУ «Запорізька політехніка»

ЧЕТВЕРТА ЖЕНЕВСЬКА КОНВЕНЦІЯ 1949 Р. ЯК ДЖЕРЕЛО СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Наступна, Третя Женевська конвенція була прийнята на черговій міжнародній Конференції в 1929 році. Вона певною мірою вдосконалювала положення попередньої Конвенції з урахуванням досвіду Першої світової війни, але слід визнати, не дуже, адже її текст збільшився лише на сім статей (усього 39). В цьому плані особливо виділяється прийнята в 1949 році Четверта Женевська конвенція, яка стала основним джерелом сучасного міжнародного гуманітарного права.

Цей міжнародно-правовий документ суттєво відрізняється від попередніх трьох Конвенцій за своєю структурою. Зокрема, незважаючи на те, що офіційно він позначається в однині як Четверта Женевська конвенція, він складається з кількох структурних елементів. По-перше, це чотири міжнародні угоди, що були складені на Міжнародній конференції в Женеві з 21 квітня по 11 серпня 1949 року та підписані наступного дня – 12 серпня 1949 року. Ці угоди неофіційно також називаються Женевськими конвенціями під відповідними номерами, що зазвичай приводить до певної плутанини зі «справжніми» конвенціями. Хоча слід визнати, що в цьому є певний резон, адже вони, з певною поправкою на час, по суті дублюють попередні Конвенції: Перша – Конвенція про поліпшення долі поранених і хворих у регулярних арміях (63 статті); Друга – Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих і осіб, що постраждали в корабельних аваріях, зі складу збройних сил на морі (63 статті); Третя – Конвенція про поведження з військовополоненими (143 статті); Четверта – Конвенція про захист цивільного населення під час війни (159 статей). По-друге, структурними елементами Четвертої Женевської конвенції є також три Додаткових протоколи до неї: Перший (102 статті) та Другий (28 статей) були прийняті 08 червня 1977 року, а Третій – 08 грудня 2005 року (17 статей).

Значно відрізняється Четверта Женевська конвенція від попередніх і за змістом, адже вона максимально акумулювала досвід Другої світової війни. Перша її угода зобов'язує держав-учасників надавати допомогу пораненим і хворим супротивника при загальній забороні будь-якої дискримінації у відношенні поранених і хворих за статтю, расою, національністю,

політичними переконаннями або релігії. Усі поранені і хворі, які опинилися під владою супротивника повинні бути зареєстровані, а дані про них повідомлені тій державі, на боці якої вони воювали. Медичні установи, санітарний персонал і транспорт для перевезення поранених, хворих і санітарного майна користуються захистом, і напад на них забороняється. Друга угода встановлює правила поведінки з хворими та пораненими під час морської війни, аналогічні правилам, передбаченим Конвенцією про поліпшення долі поранених і хворих в регулярних арміях. Третя угода встановлює правила, яких повинні дотримуватися воюючі сторони при поводженні з військовополоненими, а четверта – передбачає гуманне поводження з цивільним населенням, що перебуває на окупованій території, і захищає його права.

Що стосується додаткових протоколів то вони були певним відгуком на збільшення кількості збройних конфліктів та національно-визвольних воїн, що відбувалися протягом двох десятиліть після прийняття Женевських конвенцій. Перший Додатковий протокол посилював захист жертв міжнародних збройних конфліктів та накладав обмеження на засоби та методи ведення війни, а Другий став першим в історії міжнародним документом, присвяченим виключно ситуаціям неміжнародних збройних конфліктів. Третій Протокол, що був прийнятий на початку XXI століття, мав скоріше символічний характер, адже він вносив зміни до розпізнавальних знаків міжнародних гуманітарних служб, зокрема «додавши» до наявних вже таких розпізнавальних знаків як Червоний Хрест і Червоний Півмісяць ще Червоний Кристал. Україна після ратифікації цього Протоколу (22.10.2009 р.), внесла у назви та зміст деяких нормативно-правових актів відповідні зміни, додаючи до чинних до того часу символів «Червоного Хреста і Червоного Півмісяця», також і «Червоний Кристал». В базовому законі про таку символіку в Україні, зокрема, його другій статті, закріплено, що «під час війни або збройного конфлікту зображення емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала як захисного знака є видимим позначенням захисту... для медичного персоналу, медичних формувань та санітарно-транспортних засобів»[1]. Отже, звернення наших посадових осіб щодо допомоги тільки до Червоного Хреста (Міжнародного Комітету Червоного Хреста – МКЧХ, приватної організації, яка не в повну силу допомагає нам в умовах війни з Росією) є певною даниною історичної традиції. МКЧХ сьогодні є лише «структурним підрозділом» Міжнародного руху Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала, метою якого є захист людського життя та здоров'я, запобігання людським стражданням та їх полегшення, незалежно від раси, релігійних та політичних поглядів. Саме цього цього руху стосується зазначений Третій Протокол.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні : Закон України від 08.07.1999 № 862-ХІV в редакції від 19.07.2010 року. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/862-14>